

Knäcksten

Flintsten

Spån med vass egg för olika ändamål

Stenåldersredskap i samlingarna

Rydebäcks museum är tyvärr tillfälligt stängt och nedpackat – men vi hoppas snart finna en lösning på lokalfrågan så att museet kan fortsätta åskådliggöra Rydebäcks historia. Jag tänkte att vi fram tills dess kunde passa på att visa upp några av de intressanta föremål som vi har i samlingarna.

Några objekt är skänkta från privata samlare som vill att föremålen bibehålls där de hittats, andra från antikvitetshandlare som gläds åt att museet har byggts upp för att berätta om den lokala historien för intresserade bybor och skolklasser. En del objekt har köpts in för att åskådliggöra livet på Rydebäcks Gård under 1800-talet och början av 1900-talet.

Böcker som har skrivits av personer som har gästgat gården eller som berättar om den lokala eller regionala historien har handplockats och köpts in med pengar från föredrag eller via bok- eller kompendieförsäljning. Många Rydebäcksbor har därvid stött uppbyggnaden av museet*).

Museet fick bli en gåva med olika stenåldersredskap från Eric Hansson. Föremålen hade hittats vid Hilleshögens dalar söder om Glumslöv och kring Rönneberga backar öster om Landskrona.

Om knivar och skrapor

I denna artikel vill jag berätta hur man tillverkade knivar och skrapor under stenåldern. Redskap som behövdes och som finns i museisamlingarna: En knäcksten som kunde vara en rund sten av granit som satt bra i handen med en ruggad bear-

betad yta så att den inte slant, en stenkärna av flinta plus en liten rak benbit, som vi inte har.

Man började forma en flintsten genom att knäcka fram raka ytor på ovan och undersidan av flintan. Sedan knäckte man fram raka ytor emellan dessa ytor, vinkelrätt till de första parallella ytorna. Vid finarbetet för att få fram knivredskap var det viktigt att sedan knäcka fram ”ryggar” som höjde sig i vinklar kring flintkärnan beroende på hur vass egg man vill ha när man slog loss spånet.

Som ni ser på bilden ovan kunde man knäcka fram en dubbel ”rygg” innan man knäppte fram spånet. Dessa redskap var skönare att hålla i handen och de två spånen med rundade ändar kunde även användas som skrapor.

Spånet tillverkades genom att fästa flintkärnan vid marken – kanske med stöd av fötterna på vardera sidan, med ”ryggarna” pekande mot marken. Man använde ett litet rakt djurben emellan för att med bättre precision slå med knäckstenen uppifrån vid en av de ”ryggar” som tidigare hade tillverkats.

Sten direkt mot sten betydde oreglerad splittring – benbiten tog upp en del av kraften och fördelade resten direkt mot den del av stenen som skulle knäckas loss. Nya ryggar formades därmed och på så vis kunde man arbeta kring kärnflintan och knäcka fram många spån från samma flinta.

Spån har hittats i olika längder, en del väldigt korta och en del en decimeter eller längre. Spånen användes främst som knivredskap men fyllde även andra funktioner i vardagslivet.

*) Bilderboken "Rydebäck – Det var en gång ..." och kompendier om Rydebäcks historia, 150:–/st. Finns att köpa hos Jenny Aspenberg. En idealisk "gåbortpresent" eller julklapp.